

verschillende, historische, stijlen (eclecticisme). Bij de tweede categorie was al snel een minder overdadige vormgeving te zien die uitging van een verstrakte Hollandse neo-renaissance¹⁹⁾ of Hollandse classicistische stijl. Via deze laatste stroming werd door architecten als J.Th.J. Cuypers²⁰⁾, K.P.C. de Bazel²¹⁾ en A.A. van Nieuwenhuyzen gewerkt aan een transformatie van de historiserende architectuur naar een herkenbare, nieuwe stijl: zij koppelden zich niet radicaal los van de tradities, maar ontwikkelden een architectuur op basis van classicistische wijzen van composities en indelingen, voorzien van geabstraheerde ornamenten.

Deze houding ten opzichte van de architectuur zien we ook in P. Mebes' boek, *Um 1800*²²⁾. Hierin beschrijft hij de Europese traditionele architectuur van omstreeks 1800 en roept hij de architecten van zijn tijd - dat is rond 1910 - op deze trant weer op te pakken. Mebes doelt dan met name op 'die Wirkung der Proportionen'²³⁾ en niet op de ornamentiek²⁴⁾, want hij is van mening dat 'die falsche Prunksucht und übertriebene Verzierungs-lust' met 'Ornamentschätze aller Völker, aller Länder und Zeiten',²⁵⁾ vervangen dient te worden door nieuw te ontwikkelen details²⁶⁾. Hoewel niet na te gaan is hoe groot de invloed van Mebes op architecten was²⁷⁾, kunnen we het door Mebes gewenste proces heel mooi illustreren aan de hand van de gebouwen waarop we straks, na eerst de bouwtechniek aan bod te laten komen, onze aandacht zullen richten.

Op het vlak van de bouwtechniek waren de architecten die hun gebouwen in een traditioneel idioom ontwierpen, veel progressiever: opmerkelijk genoeg maakten ze gebruik van de moderne constructiemethoden en technieken; zo zijn gebouwen genoemd in noot 16, alle voorzien van een betonskelet²⁸⁾. En, om nog een voorbeeld te noemen, A.L. en zijn zonen A.D.N. en J.G. van Gendt die belangrijke constructeurs waren in ijzer²⁹⁾ en beton³⁰⁾, bleven wanneer zij zelf voor de architectuur verantwoordelijk waren, hun hele loopbaan door traditioneel ontwerpen³¹⁾.

De toepassing van een betonskelet door A.A. van Nieuwenhuyzen in zijn Hudighuis in 1917 hoeft ons dus niet te verbazen³²⁾ - ook al omdat het gebouw van de Nederlandsche Handels-Maatschappij, waaraan Van Nieuwenhuyzen immers had meegewerkt, er één had. Aan de andere kant was het zeker nog niet algemeen in de jaren '10 dat een architectenbureau zelf de kennis van het construeren in beton paraat had: vele bureaus moesten dit werk nog aan de betonfirma's overlaten. Van Nieuwenhuyzen had